

VILLE EEROLA

Rakkau della,

Romaani

Tove

DOCENDO

Ville Eerola

Rakkaudella,
Tove

Romaani

DOCENDO

Johannekselle

Sitaattien suomennokset:

”Kaikki onnelliset perheet ovat toistensa kaltaisia,
jokainen onneton perhe on onneton omalla tavallaan.”
(Leo Tolstoi: *Anna Karenina*, suomennos Eino Kalima)

”Jokaiselle, jolla on, annetaan, ja hän on saava yltäkyllin,
mutta jolla ei ole, siltä otetaan pois sekin mitä hänellä on.”
(Raamatun suomennos 1992)

Copyright © Ville Eerola ja Docendo 2022

Photographs copyright © Mark Saran. All rights reserved.

Docendo on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
Graafinen suunnittelu: Päivi Veijalainen, Huhtikuu

ISBN 978-952-382-410-2

Painettu EU:ssa

*Tiedäthän, Eva, niin se vain on
että minä puhun kanssasi
kaikista suurista iloista,
kaikista tuskista, kaikista ajatuksista –
kenenkään muun kanssa en osaa puhua
niin kuin sinun kanssasi.
En kai minä ole sinulle taakaksi – enhän?
Luulen, tiedän, että jatkuva kuuntelusi,
mistä ikinä puhunkin kanssasi,
on kuin ystävyyyden syleily.*

Tove Jansson kirjeessään Eva Konikoffille

14.8.1946

September 12, 1999

*Miss Eva Konikoff
Seattle, U.S.A.*

Oletko sinä aivokummitus?

Kuvittelenko sinut?

Vai kuvittelenko kuvittelevani?

Katsot minua.

Ei, minuun.

Aivan kuin uskoisit tuntevani minut kaikkien näiden vuosien jälkeen.

Et sinä minua tunne.

Et koskaan tuntenutkaan.

Mitä?

Perhosia vatsassa?

Minullako?

Mitä vielä!

Valkopäämerikotkia ne ovat.

1

Ateljee

Hopeisena hohtava kuu, kuin viilattua terästä.

Sekunnit kuluvat minuuttien tavoin, minuutit sekuntien. Jotkut yöt ovat sellaisia. Kynttilänvalossa tutussa ympäristössä liikkuminen on luvaton, jollain tapaa eroottinen kokemus. Sen täytyy johtua siitä, että tuttu näyttää vieraalta ja vieras tutulta. Melkein kuin olisin haudanryöstäjä omassa ateljeessani.

Näkymä on kuin suoraan jostain karkeasta moniväripainatuksesta, kirjaimellisesti *nature morte*, mutta mitäpä se minua haittaisi. Olen itseeni vetäytyvä mimosa, arka varpunen. Ympäristö on jotain, johon mukaudun kuin guttaperkkatiiviste, ja juuri siksi minun on itse saatava valita se.

Aika rötisköhän tämä silloin ensi alkuun oli, pommitusten vaurioittama. Kovien tuulenpuuskien jälkeen tuntui, että seinät olivat eri asennossa kuin epäonnistuneessa lavasteessa. Talvisaikaan sisällä oli pakkasta niin paljon, että minun oli työskenneltävä turkis päällä. Nurkissa ulvoi tuberkuloottinen veto, joka oli viedä korvatkin mennessään.

Mistään tästä en välittänyt, sillä oivalsin jotain. Huone oli kahdeksan metriä kanttiinsa, kaari-ikkunoita kuusi. Kesällä valoa virtaisi kuin valonheittimistä tai kuin roomalaisessa atriumissa: kaikkialta, loputtomasti, lähteettömästi. Alkusyksystä, kun ylivalottunut kesä olisi ohitse, botticellimainen hohde valaisisi ateljeen kultaisina diagonaaleina.

Ateljeesta tulisi minun vertauskuvani tai minusta sen, mahdotonta sanoa kummin päin. Kummassakin tapauksessa aloittaisin elämässäni uuden luvun, jonka aloittava vinjetti olisi tämän torniateljeen muotoinen.

Muutamaa vuotta myöhemmin lunastin ateljeen itselleni. Oli sulaa hullutta kahlehtia itseään sellaiseen velkataakaan. Niinpä tein sen.

(Irrallinen muistiinpano)

*Käsialani on kummallisen graafista,
aivan kuin jokainen kirjain
pyrkisi muuntautumaan kuvaksi.*

Villisian viikset

Minä olen muuttunut, onko ateljee?

Tapetit ovat kellastuneet ajasta, tupakasta ja muistoista kuin syksyn lehdet, repsottavatkin samaan malliin. Siellä täällä on maaliroiskeita. Kummallista, mutta en milloinkaan rekisteröinyt roiskumista itse tapahtumahetkellä, vaan vasta jälkeensä. Ei sillä, että minä siitä nytkään sen suuremmin välittäisin, en ole koskaan ollut mikään moppimiisa tai tiskiharjakuningatar. Elämässä on niin paljon tärkeämpiä asioita kuin siisteys, eikä muutama harmaa pölypallo kenenkään henkeä vie. Sen olen jo tähän ikään mennessä oppinut.

Vasta nyt huomaan, että kirjahylly on säilynyt roiskuneelta maalilta, niinkin suuren alan kuin se seinästä peittää. Jos huone, ateljee on omistajansa vertauskuva, mikä kirjahylly on? Henki? Sielu? Ei käy, liian mahtipontista. Ehkä kaivo. Kirjahyllyssä kuuluu olla sellaisia kirjoja, joita ei ole lukenut. Eihän kaivoakaan sovi tyhjentää kerralla, vaan siitä pitää voida ammentaa uutta milloin vain, aina tarpeen tullen.

Kamiina lämmittää vain eteiskamarin, eikä sen teho milään riitä muualle ateljeeseen, jossa on kylmää kuin luolassa.

Aikaisemmin en piitannut siitä, mutta nyt palelen niin kovin herkästi. Enää en voisi asua täällä, ja enhän minä asukaan, kunhan luikahdin käymään Tootin luota uutiset kuultuani. Tooti on pitänyt minusta huolta. En ole viime aikoina voinut erityisen hyvin, eikä ihminen silloin voi olla oma itsensäkään. Ateljeessa uskoin saavani yhteyden vanhaan itseeni.

Mitä vanhemmaksi tulin, sitä harvempia ateljeeseen lasinkin. Kun viimeisen kerran päästin tänne toimittajan haastattelua tekemään, tarjosin hänelle kolmen tähden jallua. Kyllä hän tiesi, etten minä mikään raittiusapostoli ollut, mutta alkoi silti tehdä lähtöä neljännen lasin kohdalla. Olisipa vain tiennyt, miksi ajoin hänet pois sillä tavalla. Aivan yhtä paljon minä häntä pelkäsin kuin hän minua.

Nuorena en tullut ajatelleeksi, että eräät sisustusratkaisut ovat kolmi-nelikymppiselle hankalia ja kahdeksankymppiselle aivan mahdottomia. Hulluja. Viimein 60-luvulla remontoin ateljeen, seiniä eristettiin ja niille rakennettiin parvi ja kierreportaat, josta pääsee eteisen yläpuolelle nukkumatiiloihin. Jos siis pääsee.

Silloinkaan en ottanut kuuleviin korviinikaan puhetta keittiöstä. Vesipisteitä on aina ollut yksi, se on varattu kylpyammeelle ja sillä sipuli. Keittiön virkaa toimittaa yhä edelleen vaatimaton keittolevy. Hyvin se on tehtävästään suoriutunut. Ateljeeta hankkiessani pidin periaatteenani, että taitelijan on työskenneltävä jatkuvasti ja säännöllisesti ja että edellytykset tähän ovat aivan arkisia: katto pään päällä ja ruokaa pöytään. Elämä opetti, että jälkimmäisen suhteen ei ole niin tarkkaa.

Miten monta kertaa minua varoiteltiin, ettei ihminen voi elää vain ryynillä ja vellillä. Kyllä minä elin. Sellainen minä nyt vain olin. Käytännön asiat eivät painaneet villisian viiksikarvan vertaa.

Albatrossi

Mitä?

Miksikö minun on aloitettava ateljeesta?

Yksinkertaista.

Ateljee ei erottanut meitä, mutta se symboloi kaikkea sitä, missä suhteessa olimme erilaisia.

Rakas Koni, sinä olit albatrossi, jolle maasta toiseen siirtyminen, muuttaminen, uuden hakeminen ja löytäminen tuli luonnostaan. Kenties liikut vähemmän kuin taivaan linnut, mutta ymmärsit maiden rajoista yhtä vähän kuin linnut. Rajat olivat jotain, joiden merkitystä et erikseen kieltänyt. Siitä tiesin, miten vähän ne sinulle merkitsivätäkään.

Minä en ollut sellainen, en sitten alkuunkaan.

Kun ajattelen elämääsi, minusta tuntuu, että olit kaiken aikaa matkalla pois ja matkalla kohti. Isäsi oli alun perin Valko-Venäjäältä, äitisi Ukrainasta. He erosivat, kun olit kymmenen, ja muutit isoäitisi luo tuhansien kilometrien päähän Novgorodiin Venäjälle. Silloin maassa alkoi vallankumous ja sisällissota. Pakenit takaisin Suomeen – ja millä tavalla!

Niin, millä tavalla?

Siitä en ole aivan varma, mutta minulle on kerrottu tarina. Sinä et sitä tarinaa kertonut, sillä osasit kertoa tarinoita vain niillä valokuvillasi. Mikään leirinuotioiden jutuniskijä sinä et ollut.

Minulle kerrottiin – enää en muista kuka, mutta enää sillä ei myöskään ole väliä – että isoäitisi kuljetti sinut Suomen ja Venäjän rajalle kohdalle, josta aukeni jäinen järvi. Siitä hän laittoi sinut kulkemaan kohti epävarmaa tulevaisuuttasi. Mitä mahdoit ajatella silloin, mitä mahtoi isoäitisi? Vasta myöhemmin tuo hetki on kasvanut Suureksi Symboliseksi Hetkeksi, avaimeksi, jonka kautta haluan tulkita elämäsi.

Ja elämäni.

Ajatella nyt: sinä sellaisena naperona jäisen lammen pinnalla, minä rimpuilemassa kotoa – 27-vuotiaana. Voi hyvät hyssykät!

Jos minun kotoa muuttoon liittyikin dramatiikkaa, siitä puuttuu kaikki se sinun lähtösi kuulunut jylhä arvokkuus. Se on muisto, josta minun on kerrottava seuraavaksi.

Yhteenotto

Olen aina halunnut, että lähelläni olevat tavarat ja esineet ovat itse valitsemiani. Sama periaate pätee ihmisiin. Isääni en voinut kuitenkaan valita. Olin ikäni saanut katsella hänen ja muiden aikamiesten sotaleikkejä – tuollaisia patrioottien poikaporukoita, jotka säteilevät vähän jos ollenkaan peiteltyä hitleriaanista paloa täynnä mustaa vihaa ja sinivalkoista rakkautta. Kun sota alkoi ja leikki muuttui todeksi, sain tarpeekseni.

Sanoin Faffanille, että historia on osoittanut, että sotimiseen on kelvannut mikä tahansa syy, joten oli yhdentekevää, miksi sotaa käytiin. En muista, mitä Faffan minulle vastasi, muistan vain sen, että riitelimme kuin kaksi huonoa kamarinäyttelijää, reaktioita dramaattisesti liioitellen, ja viimein minä HUUSIN Faffanille ja sanoin vihaavani häntä hän oli paskantärkeä hän kutsui minua sosialistiksi minä vastasin piruuttani eikö meidän jokaisen velvollisuus ole tulla siksi joka pohjimmiltaan on ja silloin F. muuttui kasvoiltaan tuhkanharmaaksi lukuun ottamatta poskia joille nousi jokin vaikeasti tavoitettava väri, ehkä bordellin- tai pompeijinpunai-

nen, kuin kahdella aamukasteisella omenalla.

(Huomaatko: muisto tarttuu minuun joka kerta liekin tavoin. Ensin varovasti, sitten ahnaasti.)

Sen, mitä seuraavaksi muistan, näen kolmiosaisena, mielentilastani riippuen ylevänä triptyykinä tai koomisena sarjakuvastrippinä.

1: Pyyhällän huoneiston läpi kuin patakana tyhjän maaneisin halki.

2: Ovella sanon isälle, että hänellä on aina oleva erityinen paikka sydämessäni, ja lisää: niin syvästi minä häntä vihaan.

3: Paiskaan oven kiinni.

Eihän Faffan sokea ollut. Hän näki etten minä hänen enkä kenenkään muunkaan palopuheista innostunut. Mutta samalla hän näki vain sen, minkä halusi, ja sehän joka tapauksessa merkitsee sokeutta.

Niin muutin kotoa. Lähtö oli neljäs ja viimeinen. Aikaisemmilla kerroilla F. oli lähettänyt minut pronssiin valettuina veistoksina ympäri Helsinkiä. Olen pysynyt entisellä paikallani yhtä lujasti kuin nekin.

Siinäkin suhteessa erosin sinusta.

Kun sinä olit kolmissakymmenissä, pakenit Suomesta yksin Amerikkaan. Olit juutalainen, oli vuosi 41, teit johtopäätöksesi ja pakkasit laukkusi. Olit tottunut lennähtämään paikasta toiseen, minä jäin, juurruin, juutuin tänne.

Jollain merkkillisellä tavalla olit luotu kulkemaan.

Pakenit luokseni ja pakenit luotani.

Toisinaan ajattelen, että minuun verrattuna olit kuin vaapaana sinne tänne leijaileva jalokaasuatomia.

Sinänsä oli merkillistä, että me ylipäättään tapasimme, mutta elämähän on merkillinen sattumusten summa. On todennäköistä, että tapahtuu paljon asioita, jotka eivät ole todennäköisiä – samalla kun melkein kaikki elämässä jää melkein tapahtumatta.

*"Näen kultaisen leikkauksen, joka toistuu kaikkialla luonnossa,
aaltojen liikkeissä, tähtien asennoissa, sinun silmissäsi."*

*Rakkaudella, Tove on ainutlaatuinen kuvan ja sanan sinfonia,
ennennäkemättömään aineistoon perustuva romaani
Tove Janssonista, Eva Konikoffista ja mahdollottomasta rakkaudesta.*

ISBN
978-952-382-410-2
KL 84.2
www.docendo.fi

9 789523 824102